

SECTION 3. PARTICULARITIES OF TRAINING MEDICINE AND PHARMACY SPECIALISTS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-614-0-15>

MODERNIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS AT THE DEPARTMENT OF HISTOLOGY OF THE NATIONAL PIROGOV MEMORIAL MEDICAL UNIVERSITY IN LINE WITH LABOR MARKET TRENDS

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ ВНМУ ІМ. М. І. ПИРОГОВА ВІДПОВІДНО ДО ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ

Hnenna V. O.

*Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Histology
Department
National Pirogov Memorial Medical
University
Vinnytsia, Ukraine*

Гненна В. О.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри гістології
Вінницький національний медичний
університет імені М. І. Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Korol A. P.

*Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor,
Head of the Histology Department
National Pirogov Memorial Medical
University
Vinnytsia, Ukraine*

Король А. П.

*кандидат медичних наук, доцент,
завідувач кафедри гістології
Вінницький національний медичний
університет імені М. І. Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Hovorushchenko O. O.

*4th year Student, Specialty 222
"Medicine"
National Pirogov Memorial Medical
University
Vinnytsia, Ukraine*

Говорущенко О. О.

*студентка 4 курсу, спеціальність 222
«Медицина»
Вінницький національний медичний
університет імені М. І. Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Бурхливий розвиток інформаційних технологій у ХХІ столітті позначився на освітній сфері, створивши необхідність переосмислення підходів до навчання з акцентом на формування сучасної інформаційної культури [1].

До медичної освіти також висуваються нові вимоги, які повинні бути враховані у підготовці фахівців-медиків якісно нового рівня, здатних працювати в умовах конкуренції. Отже, існує необхідність удосконалення та модернізації освітнього процесу, в тому числі і на морфологічних кафедрах. Гістологія, цитологія, ембріологія посідають провідне місце в системі вищої медичної освіти, оскільки саме якісне вивчення цих дисциплін підвищує якість подальшої теоретичної підготовки здобувачів [2].

Традиційні підходи до навчання виявляються малоефективними та неприйнятними для сучасних здобувачів освіти через неврахування особливостей мислення молодого покоління [3, 4]. Тому в процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі виникає необхідність у впровадженні інноваційних технологій і методів навчання, які враховують когнітивні особливості сучасної молоді, створюють інтерактивне й комфортне освітнє середовище, формують стійкий інтерес до обраної професії, стимулюють пізнавальну активність і сприяють розвитку концептуального мислення. При цьому важливо забезпечити належний баланс між формуванням теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для подальшої професійної діяльності.

Психолого-педагогічні дослідження доводять, що використання наочності сприяє не лише кращому сприйняттю та запам'ятовуванню навчального матеріалу, а й глибшому усвідомленню сутності явищ завдяки одночасній активізації обох півкуль мозку [5]. Візуалізація забезпечує упорядкування змісту, зосередження уваги на ключових аспектах, стимулює аналітичне мислення, процеси синтезу, узагальнення та опрацювання інформації. Трансформація методів і принципів навчання вимагає створення нових форматів лекцій (зокрема, лекцій-візуалізацій, проблемно-орієнтованих лекцій тощо). При цьому особливий акцент слід робити на використанні мультимедійних освітніх технологій, які є важливим показником якості освітнього процесу та відповідають сучасним освітнім потребам [6].

Методом анонімного анкетування за допомогою сервісу Google Forms були опитані понад 300 здобувачів 1-го і 2-го курсів лікувального, педіатричного та стоматологічного факультетів ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Анкети склались з 5 питань з можливим вибором декількох відповідей. Перші чотири запитання стосувались дисципліни «Гістологія, цитологія та ембріологія». Студентам пропонувалось вибрати найбільш складні для вивчення і запам'ятовування теми. Опитування показало, що найскладнішими для студентів виявились такі теми, як: «Загальна ембріологія. Ембріогенез людини» (62,2% опитаних), «Травна система. Будова зубів. Розвиток та зміна зубів» (37,5% опитаних), «Травна система. Тонка та товста кишка»

(25% опитаних), «Нервова система. ЦНС» (22,2% опитаних), «Органи чуття. Орган слуху та рівноваги» (22,2% опитаних). Отже, традиційно здобувачам важко даються питання загальної ембріології, спеціальної гістології травної та нервової систем тощо, що пояснюється в тому числі рядом закономірних причин неякісного засвоєння матеріалу. Наприклад, теми навчальних програм двох основоположних дисциплін, а саме анатомії та гістології, мають мало спільних «точок дотику». Так, на нормальній анатомії здобувачі вивчають травну систему на 1 курсі, а на гістології детально розглядають питання спеціальної гістології тільки на 2 курсі. Більше того, ряд питань спеціальної гістології вимагає у студентів, які ще не вивчили усіх анатомічних аспектів теми, розуміти основи біохімічних процесів, які студенти вивчатимуть лише на 2-му курсі. Таких прикладів можна навести велику кількість, причому в кожному медичному ЗВО знайдуться свої унікальні комбінації анатомо-гістологічних невідповідностей дисциплін. В деяких ЗВО країн Євросоюзу ця проблема частково вирішується за допомогою введення спеціального освітнього компонента «Морфологія», під час вивчення якого розглядаються основні теми одразу з позиції декількох предметів – анатомії, гістології, нормальної фізіології та біохімії. В реаліях української вищої медичної освіти «Морфологія» може бути лише варіантом варіативного курсу кафедри гістології. Можливо варто розглянути також варіант викладання такого варіативного компоненту для студентів старших курсів.

Наступною важливою складовою, що впливає на якість засвоєння матеріалу, є форма подання навчальної інформації. Враховуючи когнітивні особливості сучасної молоді, варто використовувати максимальну візуалізацію при викладанні морфологічних дисциплін, наприклад, відмовитись від звичайних лекцій на користь лекцій-візуалізацій, основним завданням яких є розвиток професійного мислення студентів шляхом інтеграції усної, письмової та візуальної інформації, або вебінарів – спілкування зі студентами в режимі реального часу за допомогою сучасних ІТ, які передбачають передачу інформації у вигляді діалогу.

Такі формати занять забезпечують передачу значних обсягів навчального матеріалу, систематизацію навчального матеріалу, розвиток практичних навичок та сприяння професійній підготовці. Ці методи передбачають активний зворотний зв'язок зі студентами, що дає змогу відстежувати рівень засвоєння знань, формує довірливу атмосферу, підвищує мотивацію та активність слухачів. Під час такої подачі матеріалу широко використовуються наочні засоби, які містять інформативний зміст, а також «опорні сигнали» у формі символів і знаків, що згодом роз'яснюються викладачем; текст має включати

ключові твердження, а подана інформація повинна бути зрозумілою й доступною.

Крім цього, на кафедрі гістології ВНМУ ім. М. І. Пирогова було прийнято рішення створити в інформаційному просторі ЗВО набір відеолекцій для дисциплін кафедри, щоб студенти мали вільний постійний доступ до будь-якої з лекцій, що також сприяє якіснішому засвоєнню матеріалу. Слід відзначити також і роботу кафедри гістології над створенням інтелектуальних карт або ментальних карт думок, що містять наочне, якісно візуалізоване та діджиталізоване пояснення поточних тем з гістології, цитології та загальної ембріології.

Ще однією важливою складовою, що впливає на якість засвоєння матеріалу, є самостійна робота студентів. Переважно самостійна робота студента в медичному ЗВО – це написання реферату з певної теми. Враховуючи появу генеративного штучного інтелекту, потреба у тривалому пошуку відповідної літератури для підготовки реферату зникає. Відтак викладачам варто відмовитись від такої форми самостійної роботи як написання реферату на користь більше креативних підходів, які підвищують якість вивчення матеріалу, наприклад, на користь створення студентами інтелектуальних карт або ментальних карт думок з тієї чи іншої теми.

Зростаючі вимоги до правильного надання медичної допомоги населенню вимагають від студентів-медиків колосальних зусиль, що стає однією із причин відрахування студентів із медичних ЗВО. За таких умов визначальною є саме професійна майстерність викладача, який повинен постійно підвищувати свої професійні, соціальні та культурні якості.

Література:

1. Hnenna V., Korol A., Voichur O., Novorushchenko O., Popova V. Modeling and processing of information flows in the educational process of medical students using mind maps. *Computer systems and information technologies*. 2023. № 4. Pp. 16–24.

2. Future Skills You'll Need In Your Career By 2030. Web-site. URL: <https://talent500.co/blog/future-skills-youll-need-in-your-career-by-2030/> (Last accessed: September 3, 2025).

3. Ведмедев М. Феномен кліпового мислення в дискусійному просторі сучасної науки. *Sciences of Europe*. 2021. № 70. С. 41–45.

4. Схалов В., Гайдук О., Кузьміна А., Гайдук Т. Клінічне та «кліпове» мислення на різних етапах навчання за фахом «Загальна практика – сімейна медицина». *Медичні перспективи*. 2018. Том XXIII. Частина 2. С. 76–79.

5. Watts M. Harnessing the Power of Data Visualization in Education: Pros and Cons. Web-site. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/harnessing-power-data-visualization-education-pros-cons-martin-watts/> (Last accessed: September 3, 2025).

6. Improving Reading Comprehension Skills Using Multimedia Storytelling with Mind Maps for Students with Learning Disabilities in Thailand / P. Pannim et al. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. 2022. Vol. 17, no. 08. P. 97–111.